

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Павлодар мемлекеттік педагогикалық университеті

Қазақ тілі және әдебиеті кафедрасы
(кафедра атауы)

5B011700 – «Қазақ тілі мен әдебиеті»
мамандығы студенттеріне арналған
«Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі» пәнінен

СИЛЛАБУС

Бекітемін
 ОӘЖЖТ жөніндегі проректор
Текжанов Қ.М.
 (колы) (аты-жөні)
 20 18 ж.
 (күні)

Құрастырушы: Оразханова М.И. ф.ғ.к., доцент
 (аты-жөні, лауазымы, ғылыми дәрежесі, атағы, колы)

Қазақ тілі және әдебиеті кафедрасы
 (кафедра атауы)

СИЛЛАБУС

5B011700 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы студенттері үшін
 (мамандықтың шифрі және толық атауы)

«Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі» пәні бойынша
 (жұмыс оқу жоспары бойынша пәннің толық атауы)

Силлабус 5B011700 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығының типтік оқу жоспары мен Абай атындағы ҚазҰПУ-дың оқу-әдістемелік бірлестігінде ұсынылып, ҚР БЖҒМ 30.06.2016 ж. №2 хаттамамен бекітілген типтік оқу бағдарламасы негізінде құрастырылды, ПМПУ-дің оқу-әдістемелік кеңесінің мәжілісінде 23. 05 2018 ж., №07 хаттамамен бекітілді

Кафедраның 30 03 2018 ж. №08 хаттамасымен ұсынылды.
 (күні)

Кафедра меңгерушісі Әміренов Ә.Д.
 (колы) (аты-жөні)

Факультеттің ОӘК-інде мақұлданды 26 04 20 18 ж. №05
 хаттама
 (күні)

ОӘК төрағасы Кұралқанова Б.Ш.
 (колы) (аты-жөні)

Келісілген
 ФЖТФ деканы Ерғалиев Қ.С. 26 04 20 18 ж.
 (колы) (аты-жөні) (күні)

Академиялық мәселелер жөніндегі департамент тарапынан мақұлданды
 Академиялық мәселелер жөніндегі департамент директоры
Смайлов С.Ш.-А. 22 05 20 18 ж.
 (колы) (аты-жөні) (күні)

Оқытушы туралы мәлімет.

Оразханова Майгүл Иранғайыпқызы ф.ғ.к., доцент. Жұмыс телефоны: 65-16-15. Ұялы телефон: 8-7056115198. Эл. почта: maigul7777@mail.ru.
Корпус 5, аудитория 501А.

Курсты оқытудың өзектілігі мен қажеттілігі

Әдебиетті оқыту әдістемесі пәнінің мақсаты – әдебиеттің сөз өнері әрі ғылым ретіндегі ерекшеліктеріне сүйене отырып, оны халқымыздың көркем тарихы, өмір оқулығы дәрежесінде оқып-үйрету. Бұл пән оқушы бойында биік эстетикалық талғамды дамытады, өнер туындысындағы табиғатты, жарасымдылық пен сұлулықты, тиандылық пен ізгілікті, адамдар қарым-қатынасындағы үйлесім мен әсемдікті танып ұға білуге, оны ой көзімен қарап, терең пайымдауға жол ашады. Сонымен бірге әдебиетті өмірмен байланыстыра оқыту арқылы көркем шығармадан тәлім алуға, шәкірттердің оқырмандық мәдениетін, қызығушылығын қалыптастырып, олардың әдеби қабілетін дамытуда қажетті біліммен, біліктілік дағдыларымен қаруландырып жеке тұлғаның жан-жақты дамуына зор үлес қосады.

Мақсаты:

Әдебиеттің сөз өнері әрі ғылым ретіндегі ерекшеліктеріне сүйеніп, оны халқымыздың көркем тарихы, «өмір оқулығы» дәрежесінде оқып-үйрету «Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі» пәнінің мақсаты болып табылады.

Міндеттері:

«Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі» пәнінің негізгі міндеттері: оқушы бойында эстетикалық талғамды дамытып, көркем туындыдағы имандылық пен ізгілікті ой көзімен қарап терең пайымдауға жол ашады.

«Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі» пәнін оқу арқылы студенттер әдебиет пәнінің өзіндік ерекшеліктерімен, әдеби білім мазмұнын оны анықтайтын ұстанымдармен, өмір талабына сай оқыту әдістемесін жетілдірудің теориялық-методологиялық негіздерімен жан-жақты танысуға мүмкіндік алады.

Әдебиетші мұғалімнің кәсіби шеберлігі мен адамдық, азаматтық тұлғасына қойылатын өлшемдерді бойға сіңіріп, әдебиетті ғылым және сөз өнері ретінде меңгеруі керек.

Қалыптасатын күзiреттiлiктер:

- қазақ әдебиетін оқыту әдістемесінің даму тарихын білуі;
- типтік бағдарламамен, ұзақ мерзімді жоспармен жұмыс жасай алуы;
- оқыту әдістері мен технологияларын білуі;
- оқушылардың көркем шығарманы қабылдаудағы жас ерекшелігін, психологиялық ерекшелігін біледі;
- көркем шығармаға тән талдау жұмыстарын жүргізе алады;
- көркем шығарманы жанрлық ерекшелігіне сай оқытуды жоспарлай алады;
- сыныптан тыс оқу, сыныптан тыс жұмыстардың түрлерін біледі;
- сыныптан тыс оқуға басшылық жасаудағы пән мұғалімі мен кітапханашының және ата-ананың ролін біледі.

Пререквизиттері:

- Жалпы білім беретін қазақ орта мектебінің IX сыныбында оқытылатын қазақ әдебиеті пәні

- Жалпы білім беретін басқа ұлт мектептерінің басқа ұлт мектептерінің IX сыныбында оқытылатын қазақ әдебиеті пәні

Постреквизиттері:

- Мәдениеттану

- Тіл біліміне кіріспе

- Әдебиеттану ғылымына кіріспе

- Қазақ әдебиеті тарихы (1-4 курстарда)

- Әдебиет теориясы

- Сын тарихы (4-курс)

- Әдебиет теориясы
- Сын тарихы (4-курс)

Н.4-70

Курс мазмұны					
ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ					
ЖОББ/ТЖКББ негізінде күндізгі оқыту түрі					
№	Тақырып	Сағат саны			
		Дәріс	Тәжіри белік	СӨЖ	СОӨЖ
1	2	3	4	4	6
Модуль 1 Әдебиетті оқыту әдістемесінің тарихы мен мазмұны					
1	Әдебиетті оқыту әдістемесі пәні	1	1	1	2
2	Әдебиетті оқыту әдістемесінің қысқаша тарихы	1	1	1	6
3	Жалпы білім беретін мектептегі әдебиет курсының мазмұны мен құрылысы	1	1	1	4
4	Әдебиетті оқытуда базалық білім курсы мен тарихи әдеби курсты жоспарлау әдістері	1	1	1	3
Модуль 2 Әдебиетті оқыту мәселелері мен әдістері					
5	Әдебиетті оқыту әдістері	2	2	2	4
6	Әдебиет пәнінің мұғалімі	1	1	1	3
7	Оқушылардың көркем шығарманы қабылдау процесіндегі жас ерекшелігі мәселесі	1	1	1	4
8	Көркем шығарманы оқыту	2	2	2	4
Модуль 3 Әдебиет сабағы мен тәжірибе					
9	Әдебиет сабақтарында көркем шығармамен жұмыс істеу кезендері	2	2	2	4
10	Әдебиет сабағы	1	1	1	3
11	Әдебиет пәні бойынша сыныптан тыс оқу және сыныптан тыс жұмыстар	1	1	1	4
12	Мұғалім даярлау жүйесіндегі педагогикалық практика	1	1	1	4
Барлығы		15	15	45	15

Курс мазмұны

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ			
ТЖКББ негізінде күндізгі (қашықтан) оқыту түрі			
№	Тақырып	Сағат саны	
		Виртуал ды сағат	СӨЖ
1	2	3	4
Модуль 1 Әдебиетті оқыту әдістемесінің тарихы мен мазмұны			
1	Әдебиетті оқыту әдістемесі пәні	1	6
2	Әдебиетті оқыту әдістемесінің қысқаша тарихы	1	8
3	Жалпы білім беретін мектептегі әдебиет курсының мазмұны мен құрылысы	1	6
4	Әдебиетті оқытуда базалық білім курсы мен тарихи әдеби курсты жоспарлау әдістері	1	6
Модуль 2 Әдебиетті оқыту мәселелері мен әдістері			
5	Әдебиетті оқыту әдістері	2	6
6	Әдебиет пәнінің мұғалімі	1	6
7	Оқушылардың көркем шығарманы қабылдау процесіндегі жас ерекшелігі мәселесі	1	6
8	Көркем шығарманы оқыту	2	7
Модуль 3 Әдебиет сабағы мен тәжірибе			
9	Әдебиет сабақтарында көркем шығармамен жұмыс істеу кезендері	2	6
10	Әдебиет сабағы	1	6
11	Әдебиет пәні бойынша сыныптан тыс оқу және сыныптан тыс жұмыстар	1	6
12	Мұғалім даярлау жүйесіндегі педагогикалық практика	1	6
Барлығы		15	75

Курс мазмұны

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ			
ТЖКББ негізінде сырттай оқыту түрі			
№	Тақырып	Сағат саны	
		Тәжірибе лік	СӨЖ
1	2	3	4
Модуль 1 Әдебиетті оқыту әдістемесінің тарихы мен мазмұны			
1	Әдебиетті оқыту әдістемесі пәні	-	6
2	Әдебиетті оқыту әдістемесінің қысқаша тарихы	1	7
3	Жалпы білім беретін мектептегі әдебиет курсының мазмұны мен құрылысы	1	7
4	Әдебиетті оқытуда базалық білім курсы мен тарихи әдеби курсты жоспарлау әдістері	-	6
Модуль 2 Әдебиетті оқыту мәселелері мен әдістері			
5	Әдебиетті оқыту әдістері	1	7
6	Әдебиет пәнінің мұғалімі	1	7
7	Оқушылардың көркем шығарманы қабылдау процесіндегі жас ерекшелігі мәселесі	1	7
8	Көркем шығарманы оқыту	1	7
Модуль 3 Әдебиет сабағы мен тәжірибе			
9	Әдебиет сабақтарында көркем шығармамен жұмыс істеу кезендері	1	7
10	Әдебиет сабағы	-	7
11	Әдебиет пәні бойынша сыныптан тыс оқу және сыныптан тыс жұмыстар	1	7
12	Мұғалім даярлау жүйесіндегі педагогикалық практика	1	6
Барлығы		9	81

Курс мазмұны

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ			
ЖКБ негізінде күндізгі (қашықтан) оқыту түрі			
№	Тақырып	Сағат саны	
		Виртуал ды сағат	СӨЖ
1	2	3	4
Модуль 1 Әдебиетті оқыту әдістемесінің тарихы мен мазмұны			
1	Әдебиетті оқыту әдістемесі пәні	-	6
2	Әдебиетті оқыту әдістемесінің қысқаша тарихы	1	7
3	Жалпы білім беретін мектептегі әдебиет курсының мазмұны мен құрылысы	1	7
4	Әдебиетті оқытуда базалық білім курсы мен тарихи әдеби курсты жоспарлау әдістері	1	6
Модуль 2 Әдебиетті оқыту мәселелері мен әдістері			
5	Әдебиетті оқыту әдістері	1	7
6	Әдебиет пәнінің мұғалімі	1	6
7	Оқушылардың көркем шығарманы қабылдау процесіндегі жас ерекшелігі мәселесі	1	7
8	Көркем шығарманы оқыту	1	7
Модуль 3 Әдебиет сабағы мен тәжірибе			
9	Әдебиет сабақтарында көркем шығармамен жұмыс істеу кезендері	1	7
10	Әдебиет сабағы	1	6
11	Әдебиет пәні бойынша сыныптан тыс оқу және сыныптан тыс жұмыстар	1	7
12	Мұғалім даярлау жүйесіндегі педагогикалық практика	-	7
Барлығы		10	80

Дәріс сабақтарының тақырыптары және мазмұны

Тақырып №1. Әдебиетті оқыту әдістемесі пәні

Әдебиетті оқыту әдістемесінің ғылыми пән екендігі. Әдебиет пәнінің мектептік пәндер жүйесіндегі орны және өзіндік ерекшеліктері. Қазақ әдебиеті пәнін мектепте оқытудың мақсат-міндеттерін, әдеби білім мазмұнын оны анықтайтын ұстанымдар және өмір талабына сай оқыту әдістемесін жетілдірудің теориялық-методологиялық негіздері. Оқушылардың қазақ әдебиеті пәнінен алатын білім аясының ұлттық құндылықтарға негізделіп философия, тарих, әдебиеттану, тіл білімі, эстетика, педагогика, психология, т.б. ғылым салаларымен байланыстылығы.

Әдебиетті ғылым және сөз өнері ретінде оқыту әдістемесінің дидактика, әдебиеттану, тарих, музыка, өзін-өзі тану өнері т.б. сабақтастығы. Педагогикалық психология мен оқыту әдістемесінің тоғысар тұстары.

Тақырып №2. Әдебиетті оқыту әдістемесінің қысқаша тарихы

1917 жылға дейін қазақ жерінде үш түрлі мектептің өмір сүргендігі.

Қадым мектебі: оның өзіндік ерекшеліктері, білім берудегі көздеген мақсаты, пайдасы мен кемшіліктері.

Жәдит мектебі: оның қадымша оқытудан айырмашылықтары, білім берудегі артықшылықтары мен жетімсіз жақтары.

Медреселік білім беру жүйесі: оның прогресшіл жақтары.

Ыбырай Аптынсарин - ағартушы ұстаз, тарихи тұлға. Оның халық ағарту саласындағы тарихи тәжірибесі. Ы. Алтынсариннің қазақ тіліндегі оқулықты қажет еткен таза қазақ мектептерін ашудағы еңбегі. Әдебиеттік оқулық жасаудағы «Қазақ хрестоматиясының» (1879) алатын орны, хрестоматиядағы материалдың тәрбиелік-өнегелік жақтары. (Л.Н.Толстой, К.К.Ушинский, И.Паульсон т.б. еңбектерін). Ыбырайдың ағартушылық көзқарастарының қазақтың дәстүрлі мәдениетімен және орыс педагогтары К.К.Ушинский, Н.А.Корф, Л.Н.Толстой т.б. тәжірибелерімен байланыстылығы. Ыбырайдың оқыту әдістемесіне қосқан жаңалықтары.

Қазақтың ағартушы-демократтарының халық санасын оятуға қосқан тарихи үлесі: Шокан, Абай, Шәкәрім, С.Көбеев, Б.Өтетілеуов, С.Торайғыров, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, Ж.Аймауытов, М.Жұмабаев, т.б.

Кеңестік дәуірдегі әдебиетті оқыту әдістемесінің дамуындағы үш кезең:
1917-1927 жылдар. Әдебиет пәнінің кеңестік идеологияны орнықтырушы қоғамтану құралы ретінде оқытылуы. Мақсаты мен міндеттері.

1928-1938 жылдар. Отызышы жылдардың басында әдебиеттің мектептік жүйеге негізделмеген тарихи-әдебиеттік курс ретінде оқытылу себептері. Оның зиянды зардаптары.

БКП(б) орталық комитетінің 1931-1932 жылдардағы «Бастауыш және орта мектептер» туралы қос қаулысының мектепте әдеби білім беруді жетілдіру, арнайы бағдарламалар, оқулықтар арқылы оқыту тиімділігін арттырудың бағыт-бағдарын белгілеп бергендігі.

Отызыншы жылдардың екінші жартысындағы әдебиетті оқытудың әдебиеттік оқу, тарихи-әдебиеттік курс ретінде алғаш рет жүйелеп берген бағдарламалардың мазмұны мен құрылысы.

1970-1990 жылдар. КСРО-да халыққа білім беру жүйесін одан әрі жетілдіру, дамыту мақсатындағы 1958 және 1985 жылдардағы мектеп реформалары. Бұл реформалардың мектепте әдеби білім беру ісін жетілдіруге тигізген әсері.

1970-1990 жылдарда әдебиеттің мектепте оқытылу жайы. Орыс әдебиетін оқытудағы әдістемелік тәжірибелердің қазақ мектебіндегі әдебиетті оқыту ісін жетілдіруге және ғылыми-әдістемелік зерттеулердің канат жаюына тигізген әсер-ықпалы.

Әр кезеңде мектепке арналған әдебиет пәні бағдарламалары мен оқулықтарын жасаудағы С.Сейфуллин, М.Әуезов, С.Мұқанов, Қ.Жұмалиев, М.Ғабдуллин, С.Қирабаев, Ш.Кәрібаев, Т.Ақшолақов, т.б. еңбектері. Әдебиетті оқыту әдістемесінің негізін қалаудағы Ә.Қоңыратбаев пен А.Көшімбаевтың алатын орны. Олардың ғылыми-әдістемелік мұрасы.

1990-2000 жылдардағы еліміздегі жалпы және орта білім беру жүйесіндегі түбегейлі бетбұрыс. Оның тарихи-әлеуметтік себептері.

Ғылыми-әдістемелік басылымдар: «Қазақ тілі мен әдебиеті», «Қазақстан мектебі» журналдары мен «Қазақстан мұғалімі» газеті. Олардың мұғалім біліктілігін арттырудағы рөлі.

Тақырып №3. Жалпы білім беретін мектептегі әдебиет курсының мазмұны мен құрылысы

Әдебиет оқу пәні ретінде халықтың көркем тарихын оқып-үйрену арқылы оқушылардың рухани дүниесінің қалыптасып, дамуын көздейтіндігі. Әдебиет пәні бағдарламасының мемлекеттік құжат ретіндегі қызметі. Оның әдебиеттану, педагогикалық-психология, оқыту әдістемесі, т.б. ғылымдардың методологиялық принциптеріне сүйене отырып жасалатындығы.

Бастауыш (I-IV), базалық білім (V-IX) сыныптарында берілетін әдеби білім көлемі, өтілу принциптері мен мақсаты X-XI сыныптардағы тарихи-әдебиеттік курстың ғылыми негіздері, мақсаты, әдістемелік құрылымы. Әдебиет пәні бағдарламаларын мемлекеттік білім стандарты талаптарына сай жетілдіру, білім мазмұнын жаңарту бағытындағы соңғы кездегі әдіскер ғалымдардың ізденістері.

V-IX сыныптар курсы. V-VII сыныптардағы әдебиеттік оқу, оның негізгі мақсат-міндеттері, жанрлық-хронологиялық принциптері. VIII-IX сыныптағы әдеби білімнің әдеби-тарихи негіздегі бастауыш курс болып белгілену шарттары. X-XI сыныптар курсы. Тарихи-әдебиеттік курсты оқытуда X-XI сынып оқушыларының жас ерекшелігін ескеру қажеттігі.

Тақырып №4 Әдебиетті оқытуда базалық білім курсы мен тарихи әдеби курсты жоспарлау әдістері

Сабақта өтілетін көркем шығарманы алдын-ала жоспарлаудың оқушының жүйелі әдеби-эстетикалық түсінігін қалыптастырудағы рөлі.

Календарлық, тақырыптық, сабақ жоспарларын жасау әдістемесі.
Тақырыптың және сабақ жоспарларының құрылымы.

Сабақ түрлері. Жаңа сабақ, қайталау, бекіту сабақтары. Дәстүрлі емес сабақтар: экскурсия, баспасөз, сайыс, дуэт, кітапханалық, мұражайда өтетін сабақтар т.б.

Тақырып №5 Әдебиетті оқыту әдістері

Оқытудағы әдістердің алатын орны, қызметі. Әдебиетті оқыту әдістерінің мұғалім мен оқушының бірлескен еңбегін тиімді ете түсетіндігі.

Оқытудың ауызекі әдістері: әңгіме, лекция, баяндау, пікірлесу, т.б.

Оқытудың көрнекілік әдістері: кесте, ауызша журнал, схема, буклеттер, техникалық құралдар, оқу фильмдері, телесабақтар, иллюстрация, демонстрация. Олардың оқушының әдеби қабілетін дамытудағы орны.

Оқытудың практикалық әдістері: ауызша, жазбаша жаттығулар. Олардың әдеби білімді бекітудегі рөлі.

Әдебиетті оқыту әдістерінің топтары. Скаткин, Лернер, Кудряшов, т.б. ғалымдар ұсынған оқыту әдістерінің 5 түрлі жүйесі. Оқыту әдістері мен тәсілдерінің көптүрлілігі. Әдістердің шәкірттердің ой белсенділігін арттырудағы қызметі. Проблемалы оқыту (М.И.Махмутов т.б.), саралап оқыту (И.Э.Унт т.б.), дамыту оқыту (Ю.Б.Эльконин). Саралап оқыту оқушының туа біткен ақыл-ой қабілетінің жеке дамуына, жан-жақтылығына негізделетіндігі.

Әдебиетті оқытудың шығармашылық оқу, эвристикалық, зерттеу, репродуктивтік әдістері.

Шығармашылық оқу әдісі. Бұл әдістің әдебиеттің сөз өнері әрі ғылым ретіндегі табиғатын тереңдей түсінуге қолайлылығы. *Эвристикалық әдіс.* Бұл әдістің көркем шығарманы оқытудағы шығармашылық әдіспен сабақтастығы, бірін-бірі толықтыратығы. *Зерттеу әдісі.* Зерттеу әдісінің оқушылардың алдына жоғары дәрежедегі теориялық және практикалық зерттеу міндеттерін қоятындығы. Зерттеу әдісінің сыныптағы әдебиет сабақтарында тұрақты қолданыла бермейтіні. *Репродуктивтік (жаңғырмалы) әдіс.* Бұл әдістің мұғалімнің басшылығымен жүзеге асырылатыны. Оны қолдану процесінде оқушының білімді мұғалімнің лекциясынан, оқулықтан, қосымша әдебиеттерден дайын күйінде алатыны.

Тақырып №6 Әдебиет пәнінің мұғалімі

Әдебиет пәнінің мұғалімі және оның азамдық азаматтық, ұстаздық келбеті. Ы.Алтынсарин, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, М.Жұмабаев, С.Көбеев, Қ.Айтқалиев, Қ.Бітібаева т.б. қайраткер ұстаздардың мұғалімдік тәжірибелері, озық өнегелері.

Әдебиет пәнінің мұғалімі және уақыт талабы.

Тақырып №7 Оқушылардың көркем шығарманы қабылдау процесіндегі жас ерекшелігі мәселесі

Мектепте берілген әдеби білімнің жалпы бағыт-бағдары, шеңбері, оқу аймағы, оқушының жас ерекшелігіне, оқырмандық қабылдауына сәйкес белгіленетіні.

Оқушының көркем шығарманы қабылдауының психологиялық негіздері. Бұл туралы психологтар мен әдіскер ғалымдар пікірлері.

Орта (V-IX), жоғары (X-XI) сынып оқушыларының жас айырмашылығына, әдеби қабылдауына тән психологиялық ерекшеліктер.

Дарынды оқушылар. Олардың әдеби дамуының жас ерекшелігіне қатысты қалыптасқан психологиялық қағидаларға, ұғым-түсініктерге бағына бермейтіні. Дарынды оқушылармен жүргізілетін жұмыстың түрлері.

Тақырып №8 Көркем шығарманы оқыту

Көркем шығарманың сыныптар жүйесі бойынша белгіленген әдеби білім көлеміне сай талдау арқылы жүзеге асатыны. Талдаудың әдебиетті оқытуда кеңінен қолданылып жүрген түрлері.

Образ бойынша талдау, оның өзіндік ерекшелігі. Тақырыптық талдаудың тиімді жақтары. Проблемалық талдау. Проблемалық талдаудың оқушыны көркем туындының ішкі әлеміне бойлатудағы айрықша қызметі. Тұтас талдаудың шығармадағы авторлық позицияны көре білуге қолайлылығы. Талдау түрлерінің өзара сабақтастығы.

Эпикалық шығармаларды оқыту. Эпикалық шығармаларды оқытуды ұйымдастыру. Шағын, орта, кең көлемді эпикалық түрге жататын шығармаларды оқыту әдісіндегі өзгешеліктер. Шығарманың сюжеттік-композициялық желісіне талдау жасау жолдары. Көркем мәтінмен жүргізілетін ауызша және жазбаша тіл дамыту жұмыстарының түрлері. Тіл дамыту жұмыстарының оқушының сөйлеу мәдениетін қалыптастырудағы қызметі.

Драмалық шығармаларды оқыту. Драмалық шығармалардың жанрлық ерекшеліктеріне тән заңдылықтарымен таныстыру. Драмалық шығармаларға тікелей қатысты акт, көрініс, шегініс, монолог, диалог, ремарка, т.б. әдеби-теориялық ұғымдар қызметі. Драмалық қойылымдағы декорация, музыкалық көркемдеу т.б. жұмыстардың пьеса мазмұнын күшейтудегі қызметі. Мектеп жағдайында драмалық шығармаларды оқытудың әдістемелік тәжірибелер.

Лириканы оқыту. Лириканы мектепте оқытуға арналған әдіскер ғалымдардың еңбектеріне шолу. Лирикалық өлеңнің ақын шығармашылығымен тығыз бірлікте әрі жан-жақты талданатыны.

Тақырып №9 Әдебиет сабақтарында көркем шығармамен жұмыс істеу кезеңдері

Сабақ және оның кезеңдері. Кіріспе сабақ, көркем мәтінмен жұмыс кезеңі, қорытынды сабақ.

Кіріспе сабақтар. Ерекшеліктері. *Жазушы өмірі мен шығармашылығына шолу,* тақырыптарды, монографиялық тақырыптарды өтуге қатысты кіріспе сабақтар. Көркем мәтінмен жұмыс кезеңі. Бұл кезеңнің сабақтың кіріспе бөлігімен сабақтастығы. Талдау түрлері.

Қорытынды сабақтар. Олардың кіріспе сабақтармен, көркем мәтінмен жұмыс кезеңімен тығыз сабақтастығы. Қорытынды сабақтардың көркем шығарманы талдаудың шешуші кезеңі екендігі. *Жазушы өмірбаянын оқыту.* Ақын-жазушылардың өмірі мен шығармашылығын оқытуға арналған әдістемелік еңбектерге шолу. *Шолу тақырыптарды оқыту.* Шолу тақырыптарының белгілі бір кезеңге жататын әдебиет өкілдерінің шығармашылығын өтуге баспалдақ міндетін атқаратындығы. Шолу тақырыптарының түрлері, олар бойынша жүргізілетін жұмыс формалары.

Сабақта әдеби-сын мұраларды пайдалану. Жоғары сыныптарда көркем шығарманы оқытуда әдеби-сын еңбектерін пайдаланудың қажеттігі. Оларды пайдалану тәсілдері.

Әдебиет теориясы мәселелерін оқыту. Көркем шығармадағы әдеби-теориялық ұғымдардың қолданысы жазушының сөз қолданыс өнерін айқындайтыны. *Әдеби бағыттар.* Бұлардың пайда болу, дамуы мен қалыптасуының тарихи әлеуметтік себептері. Реализм мен романтизм ұғымдарының әдеби шығармадағы көрінісі.

Тақырып №10 Әдебиет сабағы

Әдебиет сабағы және оның мектептік пәндер жүйесіндегі орны. Қазіргі кездегі әдебиет сабағына қойылатын талаптар. Әдебиет сабақтары, оның ұйымдастырылуы жөніндегі еңбектерге шолу.

Әдебиет сабағындағы тіл дамыту жұмыстары. Жазба жұмыстар арқылы тіл дамыту. Жазба жұмыстарының түрлері. Шығарма жазу арқылы оқушының аналитикалық ойлау жүйесінің қалыпта- сатыны. Оқушыны шығарма жазуға үйретудің әдістемелік тәжірибелері. Мазмұндама жаздыру.

Әдебиет сабақтарындағы оқушыға білім беру мен білімді бағалаудың біртұтастығы. Оқушы білімін бағалаудың шығармашылық сипаты. Үйге тапсырма беру, оны тексеру мен бағалаудың критерийлері.

Әдебиет сабағының көрнекілігі. Әдебиет сабақтарында көрнекіліктерді пайдаланудың мақсаты. Сабақта пайдаланылатын техникалық құралдардың түрлері, олардың әрқайсысының қызметі. Сабақта көрнекіліктер мен техникалық құралдарды пайдалану мәселесіне арналған ғылыми-әдістемелік еңбектерге шолу.

Тақырып №11 Әдебиет пәні бойынша сыныптан тыс оқу және сыныптан тыс жұмыстар.

Мектеп оқушысына сыныпта әдеби білім беру ісі сыныптан тыс оқу, сыныптан тыс жұмыстар арқылы жүргізілетіні. Мерекелік датаға арналған әдеби шаралар, поэзия кештері, әдеби конференциялар, әдебиет үйірмесі т.б. жұмыстар оқушының шығармашылық белсенділігін арттыратыны.

Сыныптан тыс оқу. Оның сыныптағы әдебиет сабақтарымен тығыз байланыстылығы. Сыныптан тыс оқуды жылдық жоспарлаудың тиімділігі. Оны ұйымдастырудың тәсілдері. Сыныптан тыс оқуға басшылық жасаудағы пән мұғалімі мен кітапханашының және ата-ананың рөлі. *Факультативтік*

сабақ. Оның сыныптағы әдебиет сабақтары мен сышыптан тыс жұмыстардың арасын жалғастырушылық сипаты.

Тақырып №12 Мұғалім даярлау жүйесіндегі педагогикалық практика

Педагогикалық практика-студенттерді мұғалімдік мамандыққа баулудағы жауапты кезең. Студенттің университет қабырғасында алған білімдерін практикамен ұштастыру. *Әрбір практикант студенттің мемлекеттік практикадан өту кезеңінде атқаруға міндетті оқу-тәрбиелік шаралары:*

- Әрбір сабақты оқушының пәніне деген сүйіспеншілігін арттыру, қызығушылығын ояту, әдеби-эстетикалық түсінігін қалыптастыру мақсатына құру;

- әдебиетті оқытудың мектеп тәжірибесінде қалыптасқан әдіс-тәсілдерін оқытудың жаңа технологиясымен тиімді ұштастыра білу;

- өзі бекітілген сынып оқушыларының мінез-құлқы, әдебиетке бейімділігі, оқырмандық қабылдау дәрежесі, т.б. мәселелер бойынша тұрақты бақылау жүргізу.

- практика барысында пән бойынша ашық сабақтар, сынып жетекшісі ретінде ашық тәрбие сабақтарын өткізу;

- мектеп басшылығымен, педагогикалық практикаға жетекшілік жасаушы ұстаздармен педагогикалық практика кезеңінде тығыз байланыста ынтымақтаса жұмыс істеу;

- педагогикалық практиканың қорытындысы бойынша мектепте және университетте арнайы конференциялар өткізу, жетістік, кемшіліктер жайында төменгі курс студенттеріне насихаттау.

Тәжірибелік сабақтардың үлгі тақырыптары

Тақырып №1. Әдебиетті оқыту әдістемесі пәні

1.Орта мектепте әдебиетті пән ретінде оқыту мәселелері. 2. Оқушылардың қазақ әдебиеті пәнінен алатын білім аясының ұлттық құндылықтарға негізделген ғылым салаларымен байланысы. 3.Мұғалім және оның әдеби білім берудегі орны.

Тақырып №2. Әдебиетті оқыту әдістемесінің қысқаша тарихы

1.Әдебиетті оқыту әдістемесінің тарихы: кадым мектебі, жәдит мектебі, медреселік білім беру жүйесі. 2.Ы.Алтынсариннің демократиялық ағартушылық мектебі. 3.Кеңес өкіметі кезіндегі қазақ әдебиетін оқытудың тарихи тәжірибесі.

Тақырып №3. Жалпы білім беретін мектептегі әдебиет курсының мазмұны мен құрылысы

1.Базалық білім беру және тарихи-әдебиеттік курстар 2.Пәнаралық байланыс. 3.Шетел және туыстас халықтар әдебиетін оқыту етекшеліктері.

Тақырып №4 Әдебиетті оқытуда базалық білім курсы мен тарихи әдеби курсты жоспарлау әдістері

1.Календарлық, тақырыптық, сабақ жоспарларын жасау әдістемесі. 2.Сабақ түрлері. 3.Әдебиет оқулықтары мен оқу құралдары.

Тақырып №5 Әдебиетті оқыту әдістері

1.Әдебиетті оқытудың түсіндірмелі, проблемалық, репродуктивтік, эвристикалық, шығармашылық, зерттеу әдістері. 2.Оқытудың түрлері /ұжымдық, даралап, саралап оқыту/. 3. Модульдік оқыту жүйесінің ерекшелігі.

Тақырып №6 Әдебиет пәнінің мұғалімі

1.Әдебиет пәнінің мұғалімінің ұстаздық келбеті. 2.Әдебиет пәнінің мұғалімі және уақыт талабы.

Тақырып №7 Оқушылардың көркем шығарманы қабылдау процесіндегі жас ерекшелігі мәселесі

1.Орта, жоғары сынып оқушыларының жас айырмашылығына, әдеби қабылдауына тән психологиялық ерекшеліктер. 2.Дарынды оқушылар

Тақырып №8 Көркем шығарманы оқыту

1.Көркем шығарманы жанрлық ерекшелігіне қарай оқыту. 2.Драмалық шығармаларды оқыту барысында сценарий, сценарийлік құрастыру. 3.Мәнерлеп оқу мәселелері /психологиялық, грамматикалық, логикалық кідірістер/. 4.Көркем мәтінмен жұмыс. 5.Көркем шығарманы талдау түрлері. 6.Абай өлеңдеріне әдеби талдау. 7.Абай өлеңдеріндегі жаңашылдық, Абайға дейінгі қазақ поэзиясында дәстүрлі болып қалыптасқан ұйқас, буын түрлері, мысалдар келтіру. 8.Жыраулар поэзиясын оқыту әдістемесі.

Тақырып №9 Әдебиет сабақтарында көркем шығармамен жұмыс істеу кезеңдері

1. Әдебиет теориясынан берілетін ұғымдарды меңгерту. 2. Көркем шығарманы терең талдаудың сатылары. 3. Қайталау, қорытынды, жинақтау сабақтары.

Тақырып №10 Әдебиет сабағы

1. Шығарма жаздыруға төселдерудің жолдары. 2. Шағын эссе, сыр толғау жаздырту арқылы шығармашылық жұмыстарға бағыттау. 3. Шығармаға жоспар жасау/жай және күрделі жоспар/. 4. Тіл дамыту жұмыстары: а/реферат қорғау, шығарма жазу; ә/аннотация, тезис, баяндама, т.б. жазу дағдыларын игеру. 5. Оқушы білімін тексеру, бағалаудың жолдары.

Тақырып №11 Әдебиет пәні бойынша сыныптан тыс оқу және сыныптан тыс жұмыстар.

1. Сыныптан тыс жұмыстар, олардың түрлері. 2. Сыныптан тыс оқу сабақтары. 3. Әдебиет пәні бойынша апталықтар өткізу.

Тақырып №12 Мұғалім даярлау жүйесіндегі педагогикалық практика

1. Педагогикалық практика талаптары. 2. Пән бойынша ашық сабақтар, сынып жетекшісі ретінде ашық тәрбие сабақтарын өткізу

Студенттің өздік жұмыстарының тақырыптары

№	СӨЖ тақырыптарының аттары және тапсырмаларының мазмұны	Жүргізу түрі
1	Әдебиет пәнінің эстетикалық пән ретіндегі мақсат-міндеттері	Мысалдар келтіру
2	М.Мұқановтың «Жас және педагогикалық психология» еңбегіне талдау	Талдау
3	М.Мақатаевтың «Үш бақытым» өлеңіне арнап эссе жазу	Эссе жазу
4	Мектептегі факультатив сабақтардың әдістемесі	Факультатив сабағының жоспары
5	Мектептегі қазақ әдебиеті кабинетін жабдықтау жолдары.	Кабинеттің жабдықтау макеті
6	Ә.Қоңыратбаевтың «Әдебиетті оқыту методикасы» еңбегіне талдау.	Талдау
7	Шолу тақырыптарды оқыту әдістемесі	Сабак жоспары
8	Орталау сыныптарда лириканы талдау әдістемесі.	Сабак жоспары
9	А.Көшімбаевтың «Қазақ әдебиетін оқыту методикасы» еңбегіне талдау.	Талдау
10	Жоғарғы сыныптарда прозалық шығармаларды талдау әдістемесі.	Шығарма талдау
11	Әдебиеттен сыныптан және мектептен тыс жұмыстардың әдістемесі.	Сыныптан тыс сабақтың жоспары
12	Қ.Бітібаеваның «Әдебиетті тереңдетіп оқыту» еңбегіне талдау жасау	Талдау
13	Оқушыларға әдеби білім берудегі жас ерекшелігі мәселесі.	конспект
14	Голубковтың «Методика преподавания литературы» еңбегіне талдау.	Талдау
15	5-сыныпта Алтынсариннің «Бай баласы мен жарлы баласы» әңгімесін проблемалық оқыту әдісі арқылы оқыту.	Сабак жоспары
16	Оқушыларға шығармадағы әдеби-теориялық ұғымдарды меңгерту жолдары.	Конспект
17	11-сыныпта «Абай жолы» роман эвристикалық әдіс арқылы оқыту.	Сабак жоспары
18	Әдебиет сабақтарындағы репродуктивтік әдіс.	Конспект
19	Тіл дамыту және тіл ұстарту сабақтарына қойылатын талаптар.	Сабак жоспары
20	Конның «Психология старшекласника» еңбегіне талдау жасау.	Талдау

Студенттің оқытушымен жүргізетін өздік жұмыстарының тақырыптары (СОӨЖ)

№	СОӨЖ тақырыптарының аттары және тапсырмаларының мазмұны	Бақылау формасы
1	Әдебиетті оқытудың теориялық-әдістемелік негіздері.	Талдау
2	Әдеби білім берудегі пәнаралық байланыс.	Тіл, тарих, философия пәндерінің сабақтастығы туралы ауызша
3	Кадым мектебінің білім берудегі орны.	конспект
4	Жәдитше оқытудың әдеби білім берудегі тарихи тәжірибесі.	Ғылыми әдістемелік еңбектер бойынша конспект
5	Медреселік білім беру жүйесінің прогресшіл маңызы.	Ғылыми әдістемелік еңбектер бойынша конспект
6	Алтынсариннің әдебиетті оқытудағы тарихи тәжірибесі	Ғылыми әдістемелік еңбектер бойынша конспект
7	Абайдың ағартушылық көзқарастары	конспект
8	Әдеби білім берудегі әдебиеттік оқу	Сабақ үлгілері
9	Жоғарғы сыныптардағы тарихи-әдебиеттік курс.	Курс мазмұнын конспектілеу
10	Ә.Қоңыратбаевтың әдістемелік мұрасы	Әдеби-сын мақалалармен танысу
11	А.Көшімбаевтың әдіскерлік тәжірибесі	Ғылыми әдістемелік еңбектер бойынша конспект
12	Жазба жұмыстардың түрлері: мазмұндама, шығарма жазу әдістемесі	Мазмұндама, шығарма, эссе жазу т.б.
13	Әдебиетті оқыту әдістері	Сабақ жоспары
14	Көркем шығарманы талдау түрлері	Мәтіндік талдау
15	Әдебиетті модульдік оқыту технологиясы	Денгейге бөлу
16	Ақын-жазушылардың өмірі мен шығармашылығын оқыту әдістемесі	Жазба жұмысы
17	Қ.Бітібаеваның әдістемелік мұрасы	Ғылыми әдістемелік еңбектер бойынша конспект
18	Әдеби шығарманы жанрлық ерекшеліктеріне қарай оқыту жолдары	Конспект, ауызша
19	Көркем шығарманы талдаудың кезеңдері	конспект
20	Т.Ақшолоқовтың әдістемелік мұрасы	Әдеби-сын мақалалармен танысу

Пән бойынша тапсырмаларды орындау және тапсыру графигі

1 - семестр					
№	Тапсырмалар түрі	Орындау мерзімі (апталар)	Бақылау түрі	Ескерту (есеп беру түрі)	Сағ. көлемі
1	Дәріс тапсырмаларына дайындық	1-15	ауызша		15
2	Тәжірибелік жұмыстардың орындалуы	1-15	жазбаша/ауызша		15
	2.1 Термин сөздерге түсініктеме жазу	13	жазбаша	сөздік	
	2.2 Әдебиетті оқыту әдістемесінің тарихы тақырыбын жүйелеу	2-3	Конспект/ауызша		
	2.3 Әдебиетті оқыту әдістері	5-6	Конспект/ауызша		
	2.4 Көркем шығарманы оқыту	8-9	Сабак жоспарын құру	Жанрлық ерекшеліктеріне байланысты жеке	
3	ОСӨЖ	1-15	жазбаша/ауызша		15
4	СӨЖ (ү/т)	1-15	жазбаша/ауызша		45
5	Ағымдық бақылау	1-15	жазбаша/ауызша		
6	Аралық бақылау	7, 15	жазбаша/ауызша		
7	Қорытынды бақылау	15	жазбаша/ауызша		
2 - семестр					
1	Дәріс тапсырмаларына дайындық	1-15	Ауызша		
2	Тәж. жұмыстардың орындалуы	1-15	жазбаша/ауызша		
3	СӨЖ орындалуы (ү/т)	1-15	жазбаша/ауызша		
4	Ағымдық бақылау	1-15	жазбаша/ауызша		
5	Аралық бақылау	7, 15	жазбаша (тест) /ауызша		
6	Қорытынды бақылау	15	жазбаша (тест) /ауызша		
ҚОРЫТЫНДЫ					90

Пайдалануға ұсынылатын әдебиеттер

Негізгі әдебиеттер:

1. Жұмақаева Б.Д. Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі: Оқулық. - Алматы: Қыздар университеті, 2015. - 242 б.
2. Уразғалиева С. Б. Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі. - Қостанай: А. Байтұрсынов атындағы ҚМУ, 2013.
3. Мүтиев З.Ж. Профессор Қ.Ж. Мырзағалиев және қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі ғылымы. // Қазақ әдебиеттану ғылымы мен тіл білімі: жаңа бағыттары және оқытудың инновациялық технологиялары: Аймақтық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2013. - 225 б.
4. Кәріпжанова А.О., Қасенова Т.Қ. Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі : Оқу құралы. . - Павлодар: Кереку, 2015. - 142 б.
5. Қапасова Б.Қ. Қазақ әдебиеті: оқыту әдістемесі. 11- сын мұғалімдеріне арналған. – Алматы: Атамұра, 2015. – 96 б.

Қосымша әдебиеттер:

6. Қирабаев С. Мектеп және қазақ әдебиеті. – А.: Мектеп, 1979.
7. Дайырова Ә. Орта мектепте І.Жансүгіров творчествосын оқыту. – А., 1969.
8. Қалиев С. Мектепте Ғ.Мүсірепов шығармаларын оқыту жолдары. – А.: Мектеп. 1974.
9. Мұқанов М. Жас және педагогикалық психология. – А., 1981.
10. Мақпыров С. Әдебиеттен шығарма жұмыстары. – А., 1981.
11. Мәшһүр Жүсіп Көпеев. Көркем сөздің құдіреті. (Мектепте қазақ әдебиетін оқыту). – Павлодар, 2000.
12. Бадыраков Қ. Жоғары кластарда қазақ әдебиетінен тапсырмалар жүйесі. – А., 1977.
13. Құрманбаев Г, Дүйсебаев С. Әдебиет сабақтарының үлгілері. – А., 1999.
14. Мырзағалиев Қ. Қазақ әдебиетінен ІХ класта шолу тақырыбын оқытуға арналған методикалық нұсқау. – Орал, 1982.
15. Абайдың тәлімгерлік тағылымы / Құрастырған: Ә.Дайырова/ – А., 1996.
16. Бітібаева Қ. Әдебиет сабағының түрлері мен үлгілері. – А., 1994.
17. Жұматаева Е. Әдебиетті оқытудың кейбір мәселелері. – А., 1999.
18. Жұмажанова Т.Қ. Қазақ әдебиетінен оқу-әдістемелік күнтізбелік жоспары. 6 сыныптар. – А., 2003.
19. Бітібаева Қ. Әдебиетті оқыту әдістемесі. – А., 1998.
20. Көшімбаев А. Қазақ әдебиетін оқыту методикасы. –А.: Мектеп, 1969.
21. Ақшолоқов Т. Көркем шығармаға талдау жасау. – А.: Мектеп, 1993.
22. Бітібаева Қ. Әдебиетті оқыту әдістемесі. – А.: Рауан, 1997.
23. Жұмажанова Т.Қ. Әдебиеттен кластан тыс жұмыстарды ұйымдастырудың ғылыми-әдістемелік негіздері. – А., 1995.